

Būsimų sutuoktinių pasirengimas ugdyti vaikus šeimoje, susituokus antrą kartą

Kęstutis Ralys¹, Gediminas Navaitis²

¹ Lietuvos edukologijos universitetas, Socialinės edukacijos fakultetas, Studentų g. 39, LT-08106 Vilnius; el. paštas kestitis.ralys@leu.lt

² Mykolo Romerio universitetas, Socialinių technologijų fakultetas, Edukologijos ir socialinio darbo institutas, Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, el. paštas navaitis@mruni.eu

Anotacija. Šeimos santykių permainos, prasidėjusios Lietuvoje XX a. pabaigoje, reiškiasi sparčiai ir dideliu mastu, atsižvelgiant į gimstamumo pokyčius. Buvusį gimstamumo modelį, kai vaikai gimdavo santuokoje, pirmagimių tėvai būdavo jaunesnio amžiaus ir tai užtikrino kartų kaitą, pakeitė naujas modelis, pasižymintis nesantuokinių vaikų skaičiaus augimu, vaikų gimdymo atidėjimu vėlesniam laikui ir žemu, nebeužtikrinančiu kartų kaitos, gimstamumo lygiu. Nors meilės ryšiai, santuoka, vaikai išlieka pripažįstamomis vertybėmis, šios permainos paveikė ir ugdymo šeimoje sampratą, vaiko, kaip vertybės, suvokimą. Todėl aktualu įvertinti šeimas kuriančių asmenų pasirengimą moderniai santuokai, šeimai, ir ją tobulinti. Paprastai toks pasirengimas suprantamas kaip jaunimo pasirengimas pirmajai santuokai. Ne mažiau aktualus tapo ir pasirengimas gyvenimui antrojoje santuokoje, vaikų joje ugdymui, kuris vis dar nepakankamai empiriškai tyrinėtas ir teoriškai apibendrintas.

Straipsnyje pristatomas požiūris į vaikų ugdymą antrojoje santuokoje tyrimas. Tyrime dalyvavo asmenys, norintys sukurti šeimą ar užmegzti ilgalaikius santykius. Tai internetinės pažinčių svetainės „Darni pora“ dalyviai. 2007 m. buvo apklausta 4000 tiriamųjų. 2012 m. tyrimas pakartotas. Apklausta 1000 tiriamųjų. Abiejose apklausose tiriamųjų grupės sudarytos tikslinės atsitiktinės atrankos būdu.

Tyrimo duomenys parodė, kad vyraujantis šeimos po skyrybų modelis yra motina su vaiku (-ais). Šio tipo šeimos pasidalija į dvi grupes: šeimos, kuriose tėvas aktyviai dalyvauja vaiko (-ų) ugdyme, ir šeimos, kuriose jis nušalinamas / nusišalina nuo šios pareigos. Antruoju atveju moteris, ieškodama naujo santuokos partnerio, didesnę dėmesį skiria jo tėviškoms savybėms ir gebėjimams. Tačiau daugelis vyrų, planuojančių antrąją santuoką, nėra pasirengę bendrauti su būsimo sutuoktinio vaiku (-ais), tai jiems nėra būsimos santuokos sėkmingumo prielaida.

Tyrimas patvirtino, kad tėvams kyla nemažai sunkumų ugdant paauglius (-es). Šio amžiaus vaikus ugdantys tėvai labiau nei kiti tėvai pageidavo vaikų psichologijos bei ugdymo mokymų.

Esminiai žodžiai: *moderni šeima, antroji santuoka, požiūris į vaikų ugdymą, galimo vaikų ugdymo partnerio (-ės) pasirinkimas.*

Įvadas

Šeimos santykių permainos, prasidėjusios Lietuvoje XX a. pabaigoje, reiškiasi sparčiais, didelio masto pokyčiais, kurių pobūdis artimas Vakarų šalyse vykusioms ir vykstančioms šeimos permainoms, perėjimui nuo tradicinio šeimos modelio prie modernios šeimos modelio. Apibendrinama šiuos šeimos modelius V. Stankūnienė (2003) nurodo, kad tradicinei šeimai būdingos ankstyvos santuokos, šeima kuriama tuokiantis, santuokystės lygis yra aukštas, vyrauja vidutinio dydžio šeimos. Moderniai šeimai būdinga neberegistruoti santuokos, santuokos atidėjimas vyresniam amžiui, šeimų, kurios augina mažai vaikų vyravimas (Stankūnienė, 2003)

Atitinkamai dėl šeimos santykių pokyčių vyko ir vyksta gimstamumo pokyčiai. Buvusį gimstamumo modelį, kai vaikai gimdomi tėvams susituokus, pirmieji vaikai gimdomi jaunesniame amžiuje ir tai užtikrino kartų kaitą, pakeitė naujas modelis, pasižymintis nesantuokinių vaikų skaičiaus augimu, vaikų gimdymo atidėjimu vėlesniam laikui ir žemu, nebeužtikrinančiu kartų kaitos, gimstamumo lygiu.

Sutariama, kad minėtos permainos negatyviai veikia Lietuvos socialines ir ekonomines perspektyvas, nes yra prarasta demografinė pusiausvyrą, kurią dar labiau sustiprina didelė emigracija.

Kita vertus, meilės ryšiai, santuoka, vaikai išlieka visuomenės daugumos pripažįstamomis vertybėmis. Jų svarbą patvirtina tyrimai, atskleidžiantys, kad susituokę ir darnioje šeimoje gyvenantys žmonės yra laimingesni. Antai S. Stackas ir J. R. Eshlemanas (1982), išanalizavę devintajame dešimtmetyje septyniolikoje išsivysčiusių šalių atliktus tyrimus, nustatė, kad santuokos poveikis laimei 3,4 karto stipresnis nei sugyvenimo. Vėlesni tyrimai konstatuoja tą patį dėsningumą. Ilgalaičių (angl. *longitudinal study*) tyrimų apžvalga rodo, kad tarp įvardijusių save labai laimingais 42 proc. sudarė sutuoktiniai, 17 proc. – išsiskyrę vyrai ir moterys, 15 proc. – našliai ir našlės, o 26 proc. – žmonės, kurie niekada nebuvo susituokę (Lucas ir kt., 2003). Todėl ir moderni šeima išlieka visuomeninio bei dvasinio gyvenimo mokykla, pavyzdys ir akstinas stiprinti psichologinius ryšius, skatina kartų dialogą pagarbos, teisingumo ir meilės dvasia (Ralys, 2011). Toks dialogas visada yra unikalus ir savitas, turintis didelės įtakos vaikų ugdymui ir įgaunantis savitumo antrosiose santuokose.

Taip pat galime konstatuoti, kad moderniose šeimose nuolat kyla dialogo problemų. Nors daugelis žmonių darnią šeimą ir vaikus laiko vertybe, tačiau išlieka aukštas skyrybų lygis, o tėvų / globėjų ir vaikų santykiai neretai yra konfliktiški.

Viena iš šių sunkumų priežasčių yra nepakankamas šeimas kuriančiųjų pasirengimas gyvenimui modernioje šeimoje, kurioje pirmaeilium darnos veiksmu tapo ne iš anksto apibrėžtų vaidmenų, o asmenybių sąveika. Jose, anot Ch. Sibley ir J. Liu (2006), lemiamą reikšmę įgyja gebėjimas tobulėti ir skatinti šeimos narių saviraišką bei asmenybinį augimą. Šie gebėjimai ypač svarbūs ugdant vaikus, sukuriant šeiminius komplementarinius (papildančius vienas kitą) tėvo ir motinos vaidmenis. Jie bei jų hierarchija kuriantieji šeimą ne visada aiškiai išsąmonina, neretai pamiršamos jų tapsmo prielaidos, bet funkcionalioje šeimoje jie subalansuoti ir papildo vienas kitą (Minuchin, 1984). Sukurti tokius vaidmenis dar sudėtingiau šeimose, susituokus antrą kartą. O tokios santuokos tapo masiniu reiškiniu. Šiuo metu penktadalį visų santuokų nors vienam iš sutuoktinių yra antrosios. Antai 2000 m. pagal santuokos eiliškumą antrosios buvo 21,6 proc. vyrų ir 20,3 proc. moterų santuokos. Per dešimtmetį tokių santuokų dalis nepakito. 2010 m. antrųjų santuokų skaičius buvo atitinkamai 21,4 ir 20,1 proc. (Sibley, Liu, 2006, p. 50).

D. P. Schneller ir J. A. Arditti (2004) pasiūlė hipotezę, kad išsiskyrusieji bando pakeisti prieš tai buvusią šeimos struktūrą ir stengiasi sukurti pozityvesnius ryšius. Todėl galima tikėtis, kad šeimose, sukurtose antrą kartą susituokus, sutuoktiniai daugiau dėmesio skirs vaikų ugdymui, sieks produktyvesnio dialogo sprenddami jų ugdymo uždavinius. Kita vertus, tokiose šeimose atliekami tėvo / patėvio ir motinos / pamotės vaidmenys dar nėra visuomenės aiškiai suvokti ir apibrėžti. Netgi jiems apibūdinti trūksta tiek mokslinių terminų, tiek ir buitinės kalbos žodžių. Antai sąvoka „patėvis“ menkai tinka šeimos vaidmenims apibūdinti, jei ji sudaryta susituokus antrą kartą, bet tėvas, su kuriuo motina išsiskyrė, aktyviai dalyvauja vaiko ugdyme. Vaikų ugdymo tradicijos antrosios santuokos šeimoje bei pavyzdžio stoka, nepakankamas tėvų pasirengimas dialogui su vaikais ir pan. gali tapti tiek šeimos kūrimo, tiek tinkamo vaikų ugdymo šeimoje, tiek ir šeimos stabilumą lemiančia problema. Todėl vaikų ugdymo klausimai antrosios santuokos šeimose yra ir edukologijos, ir psichologijos teorijos, ir socialinio darbo su šeima, šeimų konsultavimo praktikos problema.

Požiūrio į galimą vaikų ugdymo partnerį (-ę) antrosios santuokos šeimose tyrimo rezultatai

Tyrimo metodika ir empirinė bazė

Galimo vaikų ugdymo partnerio (-ės) pasirinkimo tyrime dalyvavo asmenys, norintys sukurti šeimą ar užmegzti ilgalaikius, įpareigojančius santykius. Tai internetinės pažinčių svetainės „Darni pora“ dalyviai. Ši pažinčių svetainė skirta ieškantiems pastovaus partnerio (-ės). Joje sukaupiama pakankamai išsami informacija apie klientų socialines

demografines savybes. Klientai taip pat testuojami, siekiant įvertinti galimų partnerių psichologinį suderinamumą. Svetainė veikia nuo 2007 m. sausio 15 d.

Tobulinant svetainėje naudojamą testų medžiagą, klientams buvo siūlomi įvairūs klausimai bei testai. Remiantis šių tyrimų duomenimis parengtas straipsnis. Dera pažymėti, jog tyrimai pirmiausia turėjo praktinį aspektą, jais siekta sukurti prielaidas efektyviam poros suderinamumui nustatyti.

Apklausta 4000 tiriamųjų – 2000 vyrų ir 2000 moterų. Tai asmenys, užsiregistravę minėtoje pažinčių svetainėje.

Šios tiriamųjų grupės sudarytos tikslinės atsitiktinės atrankos būdu. Jų dalyviai buvo atrinkti atsitiktinai iš anksto suskirstyti į grupes pagal apklausiamųjų amžių ir išsilavinimą. Ir vyrų, ir moterų grupes sudarė vienodas tam tikro amžiaus ir išsilavinimo asmenų skaičius.

Tiriamųjų amžiaus grupės: 18–20 metų – 300 vyrų ir 300 moterų, 20–24 metai – 300 vyrų ir 300 moterų, 25–30 metų – 300 vyrų ir 300 moterų, 31–35 metai – 200 vyrų ir 200 moterų, 36–40 metų – 200 vyrų ir 200 moterų, 41–45 – 200 vyrų ir 200 moterų, 46–50 metų – 200 vyrų ir 200 moterų, 51–55 metai – 100 vyrų ir 100 moterų, 56–60 metų – 100 vyrų ir 100 moterų, 60–70 metų – 100 vyrų ir 100 moterų.

Tiriamųjų išsilavinimas: 1200 vyrų ir 1200 moterų turėjo aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 600 vyrų ir 600 moterų – aukštąjį neuniversitetinį, 200 vyrų ir 200 moterų – vidurinį išsilavinimą.

Toks tiriamųjų pasiskirstymas iš dalies atitinka internetinės pažinčių svetainės „Darni pora“ dalyvių pasiskirstymą. Jis pasirinktas siekiant geriau palyginti tiriamųjų grupes. Tyrimas atliktas 2007 m. (Navaitis, 2007).

Pažinčių svetainės sistema nuolat tobulinta. Naujas tyrimas atliktas 2012 m. Jo metu apklausta 1000 tiriamųjų: 500 vyrų ir 500 moterų. Tiriamųjų pasiskirstymo proporcijos atitinka ankstesnį tyrimą. Šio tyrimo metu, be kitų tyrimo uždavinių, analizuotas mokymų, susijusių su šeimos santykiais, poreikis. Pastarieji duomenys gali būti interpretuojami kaip nepakankamo pasirengimo santuokai ir šeimai suvokimas bei noras atitinkamose srityse tobulinti savo įgūdžius, įgyti naujų žinių.

Svarbiausieji tyrimo rezultatai

Nagrinėjant požiūrį į vaikų ugdymą šeimoje, tėviškus ir motiniškus lūkesčius, tikslinga išskirti neturinčių vaikų ir jų turinčių grupes ir aptarti pažinties su auginančius vaiką (-us) priimtinumą; bendradarbiavimą su galimu santuokos partneriu (-e) ugdant vaikus, nutrūkusios santuokos sąryšį su tėviško ir motiniško elgesio bei savybių stoką; poreikį tobulinti tėvystės ir motinystės žinias bei įgūdžius.

Požiūris į santuoką su turinčiu (-ia) vaikų

Amžiaus grupėje nuo 18 iki 30 metų (900 vyrų ir 900 moterų) tik 1,2 proc. vyrų ir 5,1 proc. moterų nurodė, kad jiems priimtina pažintis su galimu partneriu (-e), jau turinčiu (-ia) vaiką.

Amžiaus grupėje 31–35 metai (200 vyrų ir 200 moterų) požiūris į pažintį su galimu partneriu (-e), jau turinčiu (-ia) vaiką, pastebimai palankesnis. Be to, šioje grupėje iš esmės išsiskiria vyrų ir moterų nuomonės. 36,8 proc. šios grupės apklaustų vyrų ir 54,2 proc. apklaustų moterų nurodė, kad tokia pažintis jiems priimtina.

Šioje ir jaunesnėse amžiaus grupėse galimo partnerio vaikas dažnai suvokiamas kaip „trūkumas“, kuris tarsi turėtų būti kuo nors kompensuotas.

Pvz.: *Tiriamasis Ernestas B. (31 metai, išsilavinimas – aukštasis neuniversitetinis, verslininkas, nevedęs)* rašė: „Noriu susipažinti su neturinčia vaikų, bet jei atitiks visus kitus pageidavimus dėl išvaizdos, išsilavinimo, materialinės padėties, sutinku susipažinti ir su auginančia mergaite.“

Tiriamoji Rimgailė T. (32 metai, išsilavinimas – aukštasis neuniversitetinis, mokytoja, netekėjusi) rašė: „Norėtusi, kad nebūtų išsiskyręs, palikęs vaikus, bet jei gali išlaikyti šeimą, galėtų būti ir vaiką auginantis našlys.“

Kai kurie (-ios) šios grupės tiriamieji vertino galimybę susipažinti su turinčiu (-ia) vaiką kaip nesėkmės požymį.

Pvz.: *Tiriamasis Saulius S. (33 metai, išsilavinimas – aukštasis universitetinis, vadybininkas, nevedęs)* teigė: „Galiu turėti savo vaikų, todėl man nereikia svetimų.“

Tiriamoji Gerda L. (30 metai, išsilavinimas – aukštasis universitetinis, tarnautoja netekėjusi) rašė: „Dar nesu tokia sena, kad negalėčiau turėti savo vaikų, rasti vyro normaliai šeimai.“

Tiriamoji Laima P. (28 metai, išsilavinimas – aukštasis universitetinis, chemikė) rašė: „Vaikus geriausiai išauklėja ta, kuri juos pagimdė, todėl nenorėčiau susipažinti su vyru, turinčiu vaikų ir jais rūpintis.“

Vyresnėse amžiaus grupėse pažintis su galimu partneriu (-e) jau turinčiu (-ia) vaiką priimtina apie 92 proc. apklaustų moterų ir apie 84 proc. apklaustų vyrų.

Požiūris į bendradarbiavimą su galimu santuokos partneriu (-e) ugdant vaikus

Daugelis moterų (84,4 proc.) nurodė, kad pageidautinas partneris turėtų pasižymėti tėviškomis savybėmis – norėtų dalyvauti vaiko ugdyme ir sugebėtų su juo bendrauti. Motiniškas savybes – meilę vaikams, rūpinimąsi jais, bendravimo su vaikais gebėjimus pažymėjo 54,8 proc. apklaustų vyrų.

Tėviškas ir motiniškas bendradarbiavimas ugdant vaikus paprastai suprantamas tradiciškai: motina rūpinasi vaikų kasdienybe, o tėvas jai padeda.

Nebuvo nė vieno vyro, kuris pritarėtų nuomonei, kad šeimoje vyras rūpinasi vaikais, o žmona jam padeda. 71,3 proc. apklaustų vyrų norėtų, kad būsima šeimos gyvenimo partnerė rūpintųsi vaikų priežiūra bei ugdymu, ir nurodo, kad padės jai tai daryti. 28,3 proc. manė, kad šioje srityje vyro ir moters vaidmenys turėtų būti lygiaverčiai. Pastarosios nuomonės dažniau laikėsi jaunesni, nė karto nevedę vyrai.

Moterys irgi neteigė, kad šeimoje vyras rūpinasi vaikais, o žmona jam padeda. 79,6 proc. apklaustųjų norėtų, kad būsimas šeimos gyvenimo partneris padėtų rūpintis vaikais, jų ugdymu. Likusios manė, kad šioje srityje vyro ir moters vaidmenys turėtų būti lygiaverčiai. Pastarosios nuomonės dažniau laikėsi jaunesnės moterys.

Nutrūkusios santuokos sąryšis su tėviško ir motiniško elgesio bei savybių stoka

Žymi tiriamųjų dalis (1005 vyrų ir 1120 moterų) yra turėję nutrauktos santuokos patirtį bei turi vaiką (-ų).

Tyrimo duomenys neleidžia visapusiškai nusakyti santuokos nutraukimo priežasčių ir buvusio sutuoktinio (-ės) dalyvavimo vaikų ugdyme. Tačiau jie leidžia pažymėti, kad tarp tiriamųjų buvo tik šešios moterys ir tik du vyrai, kurios (kurie) pareiškė, jog po skyrybų vaiko gyvenama vieta yra tėvo namai. Todėl pastarasis vaiko gyvenimo variantas nebus aptariamasis. Taip pat nenagrinėsime našlių požiūrio.

Apžvelgsime situaciją, kaip po skyrybų motina gyvena drauge su vaiku (-ais), o tėvas gyvena atskirai. Didesnioji dalis šių moterų (78,4 proc.) pažymėjo, kad tėvas bendrauja su vaiku ir prisideda prie jo ugdymo. Atitinkamai aprašydamos galimą santuokos partnerį jos retai (3–5 proc. atsakymų) minėjo pageidavimą, kad jis reikšmingiau prisidėtų prie vaiko ugdymo.

Pvz.: *Danguolė B. (39 metai, išsilavinimas – aukštasis universitetinis, vadybininkė) nurodė: „Su sūnaus tėvu išsiskyrėme prieš 9 metus. Sūnus ir tėvas normaliai bendrauja. Todėl dabar ieškau draugo sau.“*

Vanda P. (36 metai, išsilavinimas – aukštasis neuniversitetinis, pardavėja) rašė: „Dukra dažnai būna pas tėvą, todėl pagalbos ją auklėjant nereikės.“

Nuo šių moterų požiūrio pastebimai skiriasi tų moterų, kurių vaiko (-ų) tėvai po skyrybų mažai prisideda prie vaikų ugdymo. Neretai naujos santuokos galimybę jos tvirtai siejo su galimo partnerio pasirengimu atlikti tėvo vaidmenį.

Pvz.: *Janina V. (37 metai, išsilavinimas – vidurinis, pardavėja) teigė: „Norėčiau susipažinti su vyru, kuris taptų tėvu mano vaikams (Janina augino 2 nepilnamečius vaikus.) Nerimti santykiai manęs nedomina.“*

Agnė K. (28 metai, išsilavinimas – aukštasis, medikė) rašė: „Dabar jau suprantu, kas yra šeima. Jei vyras nemylės mano dukrelės, jei nenorės jai tapti tikru tėvu, nemanau, kad tokia pažintis mane sudomintų.“

Vyrų, sutikusių susipažinti su moterimi, auginančia vaiką (-us), požiūris iš esmės atitinka moterų požiūrį. Dauguma jų pažymėjo, kad padėtų jai vaikus ugdyti, bandytų šeimoje atlikti tėvo vaidmenį.

Galimus bendravimo nesklaidumus šeimoje rodo tai, kad vyrai niekaip neapibūdindavo savo elgesio situacijoje, kai galimos partnerės vaikas (-ai) nuolat bendrauja su tėvu ir šis dalyvauja vaiko (-ų) ugdyme. Kai toks klausimas buvo aiškiai suformuluotas ir pateiktas kai kuriems vyrams, kone visi jie prisipažino panašios situacijos neapsvarstę.

Poreikis tobulinti tėvystės ir motinystės žinias bei įgūdžius

Kaip jau minėta, tiriamieji buvo apklausiami, siekiant išsiaiškinti, kokių mokymų, susijusių su šeimos santykiais, jie pageidauja. Šioje tyrimo dalyje dalyvavo 1000 internetinės pažinčių svetainės „Darni pora“ dalyvių. Tyrimas vyko 2012 m. 451 (322 vyrai ir 129 moterys) nurodė, kad nesidomi jokiais mokymais. Likusieji prioritetą teikė psichologijos ir seksologijos mokymams. Be to, 242 (65 vyrai ir 177 moterys) nurodė, kad domėtusi ir vaikų arba paauglių psichologijos bei ugdymo mokymais. Pažymėtina, kad kone visi šie tiriamieji turi vaiką (-ų). (Tarp pageidavusių minėto pobūdžio mokymų tebuvo 8 moterys ir 1 vyras, neturintys vaiko.)

Kita svarbi aplinkybė yra ta, kad poreikis tobulinti žinias ir gebėjimus vaikų ugdymo srityje yra glaudžiai susijęs su vaikų amžiumi. Arti keturių penktadalių pageidavusiųjų tokių mokymų augina paauglius (-es). Čia dera pastebėti, kad auginančių 0–3 metų vaikus skaičius tarp internetinės pažinčių svetainės „Darni pora“ dalyvių yra labai nežymus, tačiau auginančių 5–12 metų vaiką (-us) skaičius artimas auginančių paauglių ar dar vyresnius vaikus. Be to, motinos, vaikui (-ams) sulaukus paauglystės, aktyviau ieško naujos santuokos partnerio, o dėl šios priežasties ar dėl kitų bendravimo sunkumų dažniau kyla konfliktai su vaiku.

Pvz.: Galina F. (42 metai, išsilavinimas aukštasis neuniversitetinis, prekybininkė, augina 14 metų sūnų) nurodė, kad paauglių psichologijos pažinimas jai būtų naudingas, nes „vis sunkiau su sūnumi susikalbėti. Ypač jei su koku vyru susitinku, tai elgiasi lyg pavyduliautų. O aš noriu savo gyvenimą turėti.“

Tiriamiesiems, kurie nurodė, kad susipažintų su moterimi, auginančia vaiką (-us), tarp kitų galimų mokymų buvo pasiūlyta ir išklausti trumpą 4–8 val. kursą apie patėvio bendravimą su vaiku. Norinčiųjų buvo labai mažai. Atsisakymas motyvuojamas tuo, kad bendravimas neturėtų būti sudėtingas, o tokie mokymai reikalingi tik tada, jei kyla sunkumų.

Pvz.: *Algis N.: „Jei kils problemos, tada ir kreipsiuos“; Rimas D.: „Manau, kad su vaiku galima sutarti ir be kokių nors mokymų“; Kęstas G.: „Išspręstume tokias problemas drauge su motina, ji turėtų vaikui viską paaiškinti.“*

Pažymėtina, kad tie vyrai, kurie pageidavo aptariamo pobūdžio mokymų, kaip ir moterys, turi paaugliško amžiaus vaikų.

Išvados

Pageidautino situoktinio, o kartu – vaikų ugdymo partnerio (-ės) apibūdinimas leidžia konstatuoti, kad jaunesni asmenys, norintys kurti šeimą, nelinkę partneriu (-e) šeimai sukurti rinktis turinčią (-į) vaikų. Vyresnėse amžiaus grupėse pažintis su galimu partneriu (-e), jau turinčiu (-ia) vaiką, priimtina kone visiems, ieškantiems santuokinio partnerio (-ės): 92 proc. apklaustų moterų ir apie 84 proc. apklaustų vyrų. Taigi šie žmonės pripažįsta ir savo dalyvavimo partnerio (-ės) vaikų ugdyme galimybę.

Tėvišką ir motinišką vaidmenį kaip lygiavertį dažniau suvokė jaunesni, neturintys vaikų, asmenys. Todėl įtikinama prielaida, kad antrojoje santuokoje orientuojamasi į tradicinį, atliekančių tėvo ir motinos vaidmenį, bendradarbiavimo būdą: motina rūpinasi vaikų kasdienybe, o tėvas jai padeda.

Tradicinės šeimos, kurią sudaro situoktiniai ir jų bendrai ugdomi vaikai, samprata ne visada gali būti įgyvendinta. Ypač sunku ją įgyvendinti vyresniame amžiuje, nes vedybų statistika liudija, kad penktadalis šeimų kuriamos kaip antrosios santuokos šeimos. Vyraujantis šeimos po skyrybų modelis yra motina su vaiku (-ais). Šio tipo šeimos atliktame tyrime pasidalijo į dvi grupes: šeimos, kuriose tėvas aktyviai dalyvauja vaiko (-ų) ugdyme, ir šeimos, kuriose jis nušalinamas / nusišalina nuo šios pareigos. Antruoju atveju moteris, ieškodama naujo santuokos partnerio, daugiau dėmesio skiria jo tėviškoms savybėms ir gebėjimams. Tyrimo duomenys rodo, kad pakankamai pagrįsta prielaida, jog vyrai lengviau įsivaizduoja savo vaidmenį šio tipo šeimoje, nei šeimoje, kurioje išliko vaiko ir tėvo ryšys.

Daugelis planuojančių antrąją santuoką nemano, kad specialus pasirengimas bendrauti su būsimo situoktinio vaiku (-ais) jiems yra reikalingas. Tai galima aiškinti tradiciniu tėvo ir motinos vaidmenų supratimu, kuris nenumato bendravimo ir bendradarbiavimo tarp motinos santuokinio partnerio ir jos vaiko tėvo.

Tyrimas patvirtino, kad tėvams nemažai sunkumų kyla ugdant paauglius (-es). Šio amžiaus vaikus ugdantys tėvai labiau nei kiti tėvai pageidavo vaikų psichologijos bei ugdymo mokymų.

Literatūra

- Lietuvos statistikos metraštis (2011). Vilnius. Lithuania statistikos department.
- Lucas, R. E., Clark, A. E., Georgelis, Y., Diener, E. (2003). Re-examining adaptation and the set point model of happiness. Reactions to changes in marital status. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 84, pp. 527–539.
- Minuchin, S. (1984). *Hamil Kaleidoscope*. Cambridge: MA.
- Our Friends G. (2008). Social Psychological marriage partner (E-S) to be stereotypes. *Social Work: Proceedings*, No. 7 (3), p. 96–102.
- Ralys, K. (2011). *Preparation for marriage and family Vilnius*: Vilnius Pedagogical University Press.
- Schneller, D. P., Arditti, J. A. (2004). After the Breakup: Interpreting Divorce and Rethinking Intimacy. *Journal of Divorce & Remarriage*, Vol. 42 (1 / 2), p. 1–37.
- Sibley, C. H., Liu, J. (2006). Working models of romantic attachment and Subjective quality of interactions across social-relational context. *Personal Relations*, 13, 2, p. 243–259.
- Stack, S., Eshleman J. R. (1982). Marital Status and Happiness: A17 – Nation Study. *Journal of Marriage and the Family*, No. 60, p. 527–536.
- Stank Ki Wonien, V. (2003). Lithuania demographic wo situation. In: *W e IMOS revolution*. Vilnius: Social Injustice Studies Institute.

Preparation of future spouses to educate children in the family created after the second marriage

Kęstutis Ralys¹, Gediminas Navaitis²

¹ Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Social Education, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius; e-mail kestutis.ralys@gmail.com

² Mykolo Romerio University Department of Social Work; Ateities St. 20, LT-08303 Vilnius; e-mail gedimin.n@post.5ci.lt

Summary

Descriptions of a desirable spouse and a partner in children's education allow us to state that younger people (both men and women) who want to create a family are reluctant to choose a partner with a child. Therefore it can be assumed that children's biological parents are an important prerequisite for a successful education of children. The understanding of traditional family consisting of spouses and their children educated in cooperation, cannot always be realized. It becomes especially difficult to realize it at an older age because marriage statistics reveal that one-fifth of families is the second marriage families.

The dominant model of the family after divorce is mother and child. This type of family splits into two groups: the family in which the father is actively involved in child's or children's education and the family where he is excluded or opts out of this obligation. In the second case, a woman searching for a new marriage partner pays more attention to his paternal qualities and skills. The data shows that men envision themselves better in this type of family than in the one where father and child still maintain their relationship.

Keywords: *modern family, remarriage, attitudes toward children's education, children's educational potential partner (s) of choice.*

Įteikta / Received 2013-10-15
Priimta / Accepted 2013-12-13